

GYÖRGY PÉTER



Így élünk Pannóniában

ENTR'ACTE (FELVONÁSKÖZ)

A mami 2010. április 6-án, délután háromnegyed ötkor halt meg, otthon, a Baranyai utcában. Másnap, ma már nem tudom, miért, az Iparművészeti Főiskola büféjében papírpohárban megkapott kávé, a Zugligeti úton, a Szent Család játszótéren ittam meg, késő délelőtt, közben folytak a könnyeim. Most tizenkét évvel később, szerdán, visszamentem ugyanoda.

Az egyetemre nem mentem be, a kávé egy utcai bódében vettem meg. Egy nappal korábban az MTA Kistermében, Örkény születésének száztededik évfordulóját – úgy mond – ünnepeltük, én is felolvastam egy rövidebb szöveget, amely az író és a grafikus, Réber László közös munkájáról, az *Egyperces novellák* kötetről szólt, melyben ők valóban társszerzők voltak.¹ Ezt a kötetet gyakran használtuk mamival: figyelme nem fáradt el, amíg a rövid írásokat olvastam fel. S ott és akkor, ahogy ugyancsak hangosan olvastam a szöveget, egy-egy pillanatra, percre, meg-meg kellett állnom, lévén mégsem hivatkozhattam az édesanyámra, megannyi kiváló ember előtt, akik legfeljebb, ha hallottak valamit róla, de nem miatta jöttek el.

S minthogy a szöveg felolvasása után valóban el kellett hagynom a termet, lefele az Akadémia tágas lépcsőházában, hirtelen megbántam, hogy nem emlékeztettem senkit arra, hogy másnap lesz mami halálának évfordulója. Olyasmi lett volna, mint egy Örkény-novella. Érthető és zavartkeltő. És persze kínos is, vagy – ellenkezőleg – már-már szórakoztató. Örkény 1912-ben, a mamám 1928-ban született, de idén már ő is kilencvennégy éves lett volna. Ma, 10-én, vasárnap este, mintha egyre jobban tudnám, hogy tévedtem. Mert nem csak őt idéztem volna fel, hanem számosan ültek, ülhettek ott a Kisteremben, akiknek ugyancsak átlagemberek voltak a szülei, vagy épp idősebb rokonaik, akár élettársaik, s hirtelen felidézni őket is, igazán érthető hátrátlépés lett volna.

Így, a közönség vagy épp közösség soraiban ülők maguk is hasonlatosak voltak, lehettek a novellák szereplőihöz, azaz performansz lett volna az egész esemény. S ez talán nem lett volna a jeles színházi dramaturg, Örkény özvegye, Radnóti Zsuzsa számára sem zavarba ejtő, vagy épp a találkozó rituáléja elleni vétség, amint gyermekei sem bánták volna, sem Angéla, sem Antal számára mindez nem lett volna idegen. Szerdán, ugyanott ülni, tizenkét évvel később, azaz igencsak más életkorban, nem volt sem felemelő, sem emlékezetes, de még közvetlenül szomorú sem. Már elég idős vagyok ahhoz, hogy rég ne érezzem magam árvának, mindössze magányosnak, ám ez tényleg lényegtelen. Az édesanyám, mami, Weiner Anna, György Lajosné, a Farkasréti temető urnasírokat őrző falában nyugszik, ahogy mondják. A fal túloldalán a zsidó temető. Valamilyik este, már félhomály volt, amire odaértem, s persze kopog-

¹ A szerző említett előadásának szerkesztett szövege megjelent: György Péter: *Tézisek az Egypercesekről és a rajzokról* – Réber és Örkény, in *Élet és Irodalom*, 2022. április 14. [LXVI. évfolyam, 15. szám].

tam a Weiner Sándorné (1901–1996) György Lajosné (1928–2010) feliratot tartalmazó táblán. Mami, mami, mondtam, miért nem válaszolsz soha, kérdeztem. Jó kedvem volt, azt hittem egyedül vagyok. S aztán csak a hátam mögül hallottam, amint két férfi egymással beszél. Bolond vagy értelmiségi? Hülye ez, vagy nagyon is rendben van, amint a saját feje után megy, s úgy használja a temetőt.

Nem fordultam meg, csak álltam, és hallgattam őket.

S innen már csak egy lépés lett volna, hogy az Akadémia Kistermét is mindannyian így használjuk: tudomást vegyünk az Idő történetéről, és ne véljük úgy, hogy a halottak némán, mit sem tudva semmiről, egykori önmagukról sem, csak fekszenek a sötétben, mi pedig egy soha nem sejtett méretű Vasfüggöny mögött állva, ülve, magunkban beszéljünk azokról, akikhez egy szót azért csak szólhattunk volna, annak tudatában, hogy nem hallják, hiszen ha holtak is, mégis érdemesek egy-két felhangzó szóra.



Tóth Endre: Cím nélkül, 1982–1985 (akril, papír 119,5×99,5 cm)